

Terug naar de Geer.

Eerder maakten wij er al melding van dat hij op 22 juli in het kabinet voorstelde, contact met Duitsland op te nemen. Hij was in Nederlandse kring de enige niet die in die tijd zodanig contact wenselijk oordeelde. 'Het is', noteerde Hart in zijn dagboek op 27 juni (daags nadat het kabinet besloten had, de regeringszetel naar Indië te verplaatsen), 'erg jammer dat het Indië-plan nog niet zo lang geleden door enkelen is gekoppeld aan de mogelijkheid om eventueel een afzonderlijke vrede te kunnen sluiten.'¹ Wie waren die 'enkelen'? Stellig Peekema die van Duitslands blijvende suprematie overtuigd was, wellicht ook Welter, en wij herinneren verder aan de notitie van Veraart (17 juni): 'Eén gedachte houdt ons de hele dag bezig: is een afzonderlijke vrede voor Nederland mogelijk?'

Diezelfde 17de juni beraadde het kabinet zich over de internationale situatie en daarbij bleek dat verscheidene ministers (de Geer, Albarda, Bolkestein, Steenberghe, Welter) naar wegen en middelen zochten om niet volledig met Engeland geïdentificeerd te worden; van Kleffens achtte daarentegen het innemen van een 'eigen houding' in dit geval niet aanbevelenswaardig en Gerbrandy wees er op dat men in een vredesaanbod van Hitler geen vertrouwen kon stellen ('herinnert aan de ervaringen met accoorden van Duitsland')². Daags daarna, 18 juni, waarschuwde van Kleffens tegen 'de illusie dat er veel te onderhandelen zal zijn. De overwinnaar legt op.'³ Op 19 juni deelde hij als zijn 'conclusie' mee, 'dat enige onderhandeling met Duitsland op dit ogenblik tot geen enkel gunstig resultaat zou kunnen leiden.'⁴

Daar bleef het voorlopig bij, maar een kleine vier weken later, op 11 en 12 juli (de Duitse veldtocht in West-Europa was ten einde, Hitler had nog geen vredesaanbod gedaan) kwam het in het kabinet, nadat Dijkhoorn op de rode betoogd had dat Duitsland nauwelijks meer verslagen kon worden, tot een lange discussie over de internationale situatie. De Geer wilde 'enig initiatief', 'contact zoeken voor vredesmogelijkheid', en wel via de Zweedse regering.⁵ Niemand voelde daar voor. 'Wij zouden', betoogde van Kleffens, 'door het initiatief ons land in de slechtst denkbare positie brengen.' Dat was ook geheel het oordeel van Gerbrandy: 'Wij moeten het wagen', aldus het verslag van hetgeen hij zei,

¹ *Het dagboek van dr. G. H. C. Hart*, p. 30. ² Ministerraad: Notulen, 17 juni 1940 (*Enq.*, dl. II b, p. 185). ³ A.v., 18 juni 1940. ⁴ A.v., 19 juni 1940 (*Enq.*, dl. II b, p. 185). ⁵ A.v., 11 juli 1940 (a.v., p. 186).